

Η αυθεντία του δασκάλου στο νέο εκπαιδευτικό σύστημα

1) Ορισμός και εννοιολόγηση της αυθεντίας του δασκάλου

Η αυθεντία είναι μια λέξη που χρησιμοποιούμε για να προσδιορίσουμε την αναμφισβήτητη επιστημονική αξία κάποιου σε έναν ή περισσότερους τομείς. Όταν θέλουμε, για παράδειγμα, να υποστηρίξουμε την γνώμη μας για ένα γεγονός ή φαινόμενο χρησιμοποιούμε συχνά απόψεις απόψεις φιλοσόφων και επιστημόνων που το κύρος του λόγου τους είναι αποδεδειγμένο στην κοινωνία. Με λίγα λόγια, είναι αδιαμφισβήτητος. Αυτό συμβαίνει, γιατί αυτός είναι εξειδικευμένος σε κάποιον τομέα οπότε η άποψη του είναι σωστή. Άρα με τον όρο «αυθεντία του δασκάλου» εννοούμε την ηθική και πνευματική μορφή του που προέρχεται μόνο απ' τη βαθιά γνώση του αντικειμένου του.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Η αυθεντία του δασκάλου δεν έχει σχέση με την προσωπικότητα του όσο και αν μπερδευόμαστε απ' τη λέξη! Παρ' όλα αυτά είναι φυσικό ο καθηγητής να θεωρείται ειδικός και στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών προκειμένου να μπορέσει να διδάξει. Γι αυτόν λοιπόν το λόγο η αυθεντία(δηλ. η γνώση) συνδιάζεται με διαφορετικούς τρόπους επιβολής.

2^α) Τα είδη της αυθεντίας του δασκάλου

Υπάρχουν πάρα πολλά είδη αυθεντίας για να «συμβιώσουν» η μάθηση και η επιβολή. Ωστόσο οι συγγραφείς Pace&Hemmings, σελ. 6-7 έχουν καταγράψει 5 βασικά είδη .

- 1) Παραδοσιακή αυθεντία → αυτό το είδος μάθησης είναι βασισμένο στις απόψεις ότι για να διδάξει κάποιος πρέπει να επιβάλλει στους μαθητές συγκεκριμένους κανόνες. Αυτοί οι τύποι καθηγητή δείχνουν ισχυρή ηθική στην προσωπικότητα τους και συχνά γίνονται απόλυτοι προς τους μαθητές. Αυτό το γεγονός έχει ως αποτέλεσμα την διάδοση της της γνώσης χωρίς αμφισβήτηση και την υπακοή των μαθητών προς το δάσκαλο. Το πρόβλημα, όμως, είναι ότι με αυτό τον τρόπο ο καθηγητής μετατρέπει τα παιδιά σε άβουλα πλάσματα χωρίς γνώμη για το αντικείμενο. Οπότε, δεν υπάρχει ενεργητικότητα στην τάξη. Επιπλέον, οι μαθητές δεν παρακολουθούν το μάθημα από ενδιαφέρων αλλά από φόβο προς τη σκληρότητα της ποινής.
- 2) Χαρισματική αυθεντία → Πρόκειται για ξεχωριστές προσωπικότητες που έχουν συναισθηματική επιρροή και αποδεικνύουν πολύ σπάνια ένα υψηλό πρεστίτζ. Για να αναλύσω και να κάνω πιο κατανοητό αυτό τον ορισμό θα προσπαθήσω να τον εξηγήσω απλά. Λοιπόν, αυτοί οι «χαρισματικοί καθηγητές» έχουν την ικανότητα να συνεπαίρνουν τους μαθητές με το πάθος τους. Κάνουν το μάθημα σαν παραμύθι, με αποτέλεσμα η τάξη να ενεργοποιείται. Τα περισσότερα παιδιά μένουν ικανοποιημένα, γιατί εκτός του ότι εκφράζουν για κάθε θέμα επειδή το μάθημα γίνεται ουσιαστικά στην τάξη δεν έχουν πολύ διάβασμα για το σπίτι. Ένα αρνητικό χαρακτηριστικό που παρατηρείται, όμως, κάποιες φορές είναι η έλλειψη πειθαρχίας λόγω απουσίας κανόνων σε έντονα και ζωηρά τμήματα. Με αυτό τον τρόπο αποδιοργανώνεται το μάθημα. Γι' αυτό το λόγο αυτός ο τύπος δασκάλου χρειάζεται καθοδήγηση από κάποιον με εμπειρία. (Σύμφωνα με σχετικές μελέτες)
- 3) Ηθική αυθεντία → Αυτοί οι καθηγητές κερδίζουν τη δύναμή τους και την επιβολή τους στην τάξη επικαλούμενοι την ηθική και τις αρχές της κοινωνίας . Έχουν την τάση να μην «ποντάρουν» τόσο στο αντικείμενό τους όσο να συμβουλεύουν τους μαθητές και να προσπαθούν να γίνουν παράδειγμα για τη τάξη. Σε αυτή τη περίπτωση , πιθανότατα, να υπάρξουν 2 είδη αντιδράσεων: Το πρώτο συνηθισμένο ενδεχόμενο, αν ο καθηγητής με το ύφος του κατακρίνει τα παιδιά για την ηθική τους και παράλληλα δεν κάνει μάθημα είναι να κλονιστεί η ισορροπία στη τάξη και ο καθηγητής να μην έχει καμία θετική επιρροή στους μαθητές.

Το δεύτερο ενδεχόμενο είναι ο δάσκαλος μέσα από το μάθημα να δίνει έμμεσες συμβουλές στα παιδιά για το σωστό και το λάθος. Αν παράλληλα μπορεί να ακούει και τις

απόψεις των παιδιών πιθανόν να καταφέρει να γίνει πρότυπο για τους μαθητές σε θέματα ηθικής. Γενικά, επειδή υπάρχουν πολλά ήθη στη κοινωνία αυτός ο τύπος δασκάλου συχνά να γίνεται παρεξηγήσιμος λόγω απολυτότητας.

- 4) “Λογικός- δίκαιος δάσκαλος” → (legal –rational authority) : Εκτός από την έντονη προσωπικότητα που τους χαρακτηρίζει οι καθηγητές που έχουν έντονο το αίσθημα της λογικής και της δικαιοσύνης κριτικάρουν τους μαθητές και τους αξιολογούν αφού είναι άριστοι στο αντικείμενό τους. Ξεχωρίζουν αμέσως τον καλό από τον κακό μαθητή όπως και τον ήρεμο από τον ζωηρό. Ενοείται ότι τους συμπεριφέρονται αντιστοίχως. Το θετικό χαρακτηριστικό τους είναι ότι άνουν το μαθητή να καταλάβει σε ποιον τύπο παιδιού ανήκει χωρίς αναστολές και τύψεις. Σε αυτές τις περιπτώσεις μάλιστα που ο καθηγητής θέλει να βοηθήσει στην εξέλιξη του τμήματος μπορεί με το συνδυασμό της δικαιοσύνης της ενθάρρυνσης να το καταφέρει. Παρ’ όλα αυτά, επειδή βάζει ταμπέλες στους μαθητές (λόγω του χαρακτήρα του) υπάρχει μια πιθανότητα να γίνει πιο σκληρός απ’ όσο πρέπει και να μην δώσει την ευκαιρία σε κάποιον (που το αξίζει) να νιώσει λίγο καλύτερος απ’ ότι είναι.
- 5) Ο επαγγελματίας καθηγητής → Ο μεγαλύτερός του στόχος είναι να πετυχαίνει συνέχεια και να μεταδίδει στους μαθητές γνώσεις. Προτιμά συνήθως να διδάσκει σε μεγάλες τάξεις όπου έχει καλή επιβολή και τα παιδιά είναι στοχοπροσιλωμένα όπως και αυτός. Επιπλέον είναι απαιτητικός στο διάβασμα αφού θέλει όταν κάθε μαθητής φεύγει απ’ το μάθημα 1^ο να έχει καταλάβει την ύλη, 2^ο να πάρει καλό βαθμό. Οπότε έτσι φαίνεται το ενδιαφέρον που έχει για τη τάξη. Βέβαια, μερικές φορές αυτός ο επαγγελματισμός πιθανόν να τον οδηγήσει στη τελειομανία, με αποτέλεσμα να γίνει πιο απαιτητικός απ’ όσο χρειάζεται.

Τα όρια της αυθεντίας του δασκάλου (The construct of boundary) Ορισμός εννοιολόγηση .

Πάντα σε κάθε μορφή εξουσίας που υπάρχει ελεύθερη στη κοινωνία και που έχει το δικαίωμα να διαπαιδαγωγεί και να εκπαιδεύει, οι άνθρωποι έχουν πάντα τη τάση να της βάζουν όρια ώστε να μην γίνει καταπιεστική. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο «εξουσιαστής» και ο «εξουσιαζόμενος» είναι ο δάσκαλος και ο μαθητής αντίστοιχα. Ο δάσκαλος είναι μεν αυθεντία, όμως, ο μαθητής μπορεί με τη στάση του, αλλά και με τη γνώμη του να δείξει τι του αρέσει και τι όχι απ’ το μάθημα. Με αυτό τον τρόπο βάζει τα όρια του!

Αντιδράσεις μαθητών στην εξουσία καθηγητών

Υπάρχουν κάποιες στάσεις- συμπεριφορές ορισμένων καθηγητών που ερεθίζουν και τους οδηγούν στο να γίνονται αρνητικοί ή οξύθυμοι προς το δάσκαλο και το μάθημά του. Οι πράξεις όμως που προσβάλλουν πιο πολύ το παιδί είναι 5:

- 1) Παρέμβαση σε προσωπικά θέματα που δεν σχετίζονται με το ρόλο του μαθητή. Για παράδειγμα, όταν λέει ο δάσκαλος στο μαθητή τι να κάνει μετά το σχολείο ή να τον πιέζει να μιλήσει για προσωπικά του θέματα. Επιπλέον, κάτι ανεπίτρεπτο είναι όταν ο καθηγητής αντί για μάθημα συζητάει στη τάξη για τα ψυχολογικά θέματα κάθε παιδιού.
- 2) Οι διακρίσεις μεταξύ μαθητών είναι ένα φαινόμενο που συχνά κάνει τα παιδιά να αντιδρούν. Αν, για παράδειγμα, ο καθηγητής δίνει μεγαλύτερη αξία και δείχνει προτίμηση σε έναν μαθητή ενώ υποτιμάει έναν άλλο τότε δημιουργείται μεταξύ των παιδιών το συναίσθημα της ζήλειας και της αδικίας. Επίσης, το παιδί που στερείται την αγάπη νιώθει μίσος προς το καθηγητή.
- 3) Το να ζητάει ένας καθηγητής απ' το μαθητή να κάνει πράγματα που έρχονται σε σύγκρουση με συμφέροντα ή κανόνες άλλων φορέων. Αυτό δεν είναι ένα συχνό φαινόμενο. Παρ' όλα αυτά, αν συμβεί, δημιουργούνται πολλά προβλήματα στο παιδί. Τότε εκτός από το ότι το παιδί καταπιέζεται για να ικανοποιήσει το καθηγητή μπορεί να διαφθαρεί και το ίδιο (π.χ αν ο καθηγητής με τη στάση του ενθαρρύνει διαφωνίες ή καυγάδες μεταξύ των μαθητών του.). Αυτό το γεγονός κάνει τον κάθε μαθητή να απομονώνεται από την τάξη λόγω ενοχών ή ακόμα επειδή έχει τσακωθεί με τους συμμαθητές του. Το αποτέλεσμα είναι να γίνεται αρνητικό προς τον καθηγητή και να μισεί τόσο τον εαυτό του όσο και το σχολείο.
- 4) Άλλο ένα φαινόμενο που είναι μεν πού συνηθισμένο αλλά εξαιρετικά επώδυνο για τους μαθητές είναι ο τεράστιος φόρτος εργασίας για το σπίτι. Ο καθηγητής λόγω της αντίληψης που έχει για τη μάθηση ή ακόμα επειδή θέλει να καθυποτάξει ένα ζωηρό τμήμα αναθέτει στα παιδιά πολύ διάβασμα με αποτέλεσμα η τάξη να αντιδρά έντονα.
- 5) Η απαίτηση που έχει ένας εκπαιδευτικός από τα παιδιά να καθαρίσουν το σχολείο από τα σκουπίδια, σε συνδυασμό με το επιβλητικό ύφος του, μειώνει τους μαθητές γιατί νοιώθουν σαν υπηρέτες κι αυτό τους ενοχλεί.

Ποιες είναι οι απαιτήσεις των μαθητών από τον εκπαιδευτικό ως προς το χειρισμό της τάξης (demandsonpedagogicalinteraction)

Οι μαθητές, στο πλαίσιο του μαθήματος, έχουν διάφορες απαιτήσεις από τον καθηγητή γιατί πιστεύουν ότι για να μπορέσει να θεωρηθεί «παιδαγωγική αυθεντία» πρέπει να τους εμπνεύσει αναλόγως. Γι' αυτό και έχουν κάποιες απαιτήσεις από αυτούς. Ας δούμε τις πιο σημαντικές:

Απαίτηση 1^η: Όπως ξέρουμε, το να ακούει ένας καθηγητής τις απόψεις των μαθητών του είναι το χαρακτηριστικό που θα τον κάνει αγαπητό από τα παιδιά. Αν νοιώσουν ότι ο καθηγητής ενδιαφέρεται πραγματικά για τη γνώμη τους, αυτομάτως θα αισθανθούν ασφάλεια και θα αρχίσουν να έχουν ενεργό συμμετοχή στο μάθημα, όχι επειδή πρέπει, αλλά επειδή θα αγαπήσουν τόσο το αντικείμενο όσο και το δημοκρατικό χαρακτήρα του καθηγητή.

Απαίτηση 2^η: Από τη στιγμή που το εκπαιδευτικό σύστημα εκσυγχρονίζεται, ο μαθητής έχει την τάση να μην αρκείται στο τυποποιημένο μάθημα στο οποίο μιλάει μόνο ο δάσκαλος, και να επιδιώκει τον επικοινωνιακό διάλογο μέσα στην τάξη. Αν τους παρατηρήσει καλύτερα θα καταλάβει αμέσως την ανάγκη των παιδιών να συζητήσουν για ένα θέμα όχι μόνο με τον καθηγητή αλλά και με τους συμμαθητές τους. Αν ο εκπαιδευτικός καταφέρει να εντάξει τη συζήτηση και το διάλογο μεταξύ των παιδιών στο μάθημα, θα δημιουργήσει μια υπέροχη ατμόσφαιρα στην τάξη.

Απαίτηση 3^η: Ένα άλλο χαρακτηριστικό που απαιτούν τα παιδιά είναι να τους ενθαρρύνει ο καθηγητής τους. Αυτή η απαίτηση δημιουργείται, διότι σε ένα παιδί που «παιδεύεται» αξίζει σίγουρα ένα «χειροκρότημα». Ο δάσκαλος πρέπει να δίνει κουράγιο στους μαθητές ώστε να τους ωθεί στο να δώσουν τον καλύτερο εαυτό τους, για να πραγματώσουν το όνειρό τους. Με αυτό τον τρόπο ο εκπαιδευτικός δεν φαίνεται μόνο ως καλός καθηγητής αλλά και ως καλός άνθρωπος.

Απαίτηση 4^η : Όλα τα παιδιά την ανάγκη σε όλους τους τομείς της ζωής τους να βρουν τα πρότυπά τους. Όσον αφορά το σχολείο, ο κάθε μαθητής κατ' αρχάς να βρει και μετά να μιμηθεί τα χαρακτηριστικά του καθηγητή που θεωρεί πρότυπο (δυναμικότητα, χιούμορ, μεταδοτικότητα, δικαιοσύνη) . Με αυτό τον τρόπο ο έφηβος θα διαμορφώσει την προσωπικότητά του. Γι' αυτόν το λόγο είναι σημαντικό ο δάσκαλος να δίνει στο μάθημά του τον καλύτερο και τον πιο ζωντανό του εαυτό., ώστε χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του να βγαίνουν στην επιφάνεια και να επηρεάζουν συναισθηματικά τους μαθητές.

Απαίτηση 5^η : Η τελευταία; Και μάλλον ποιο σημαντική απαίτηση που έχουν οι μαθητές απ' τους καθηγητές είναι να νιώθουν ασφαλείς στην τάξη. Είναι δύσκολο για ένα παιδί να συγκεντρωθεί και να διαβάσει στο μάθημα αν δεν νιώθει ασφαλές από παράγοντες όπως η

φασαρία ή από κάποια παιδιά που πιθανόν να το ενοχλούν. Οι μαθητές απαιτούν ο δάσκαλος να έχει καλή επιβολή στην τάξη ώστε να υπάρχει μια ήπια ατμόσφαιρα που επιτρέπει τη συγκέντρωση και τη καλή δουλειά.

Επίλογος

Θα κλείσω λέγοντας μόνο αυτό: « Η δύναμη που έχω πάνω σου περιορίζει την ελευθερία σου, αλλά και η ελευθερία που έχεις εσύ περιορίζει την δική μου δύναμη». (Joan Goodman). Τα συμπεράσματα δικά σας...